

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-409-2-9>

LEGAL REGULATION OF ATTORNEY SECRECY IN FRANCE

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ У ФРАНЦІЇ

Mozhaikina O. S.

PhD in Psychology, Associate Professor, Associate Professor of the Department of International, Civil and Commercial Law, Lawyer State University of Trade and Economics Kyiv, Ukraine

Можайкіна О. С.

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права, адвокат Державний торговельно-економічний університет м. Київ, Україна

Kononets O. M.

PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of International, Civil and Commercial Law, Lawyer State University of Trade and Economics Kyiv, Ukraine

Кононець О. М.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права, адвокат Державний торговельно-економічний університет м. Київ, Україна

Lishchuk O. V.

Lecturer of the Department of International, Civil and Commercial Law, Lawyer State University of Trade and Economics Kyiv, Ukraine

Ліщук О. В.

викладач кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права, адвокат Державний торговельно-економічний університет м. Київ, Україна

Адвокатура є одним з найважливіших інститутів правової системи сучасної держави, який покликаний забезпечити фізичним та юридичним особам кваліфікований та незалежний від держави захист прав, свобод та законних інтересів.

В переважній більшості діяльність адвоката пов'язана із захистом та представництвом клієнтів (фізичних та юридичних осіб) в суді. В суді адвокат-захисник в межах наданих йому повноважень взаємодіє із суддями, помічниками, секретарями, працівниками апарату суду

тощо. Завданням адвоката є не лише представити інтереси та захистити права свого довірителя, а й у тому, аби професійне спілкування було на належному морально-етичному рівні [1, с. 72].

Роль адвокатів надзвичайно важлива також і в різних правовідносинах: цивільних, господарських, трудових, адміністративних, сімейних, житлових, земельних тощо. І при цьому адвокат надає консультаційні послуги, готує документи, що носять правовий характер [2, с. 30].

У Франції в 1990 р. було створено Національну раду адвокатів (далі – CNB) – громадську організацію, яка представляє всіх адвокатів Франції. Крім того, CNB одержала повноваження щодо врегулювання організації професійної діяльності адвокатів загалом та встановлення етичних стандартів професії зокрема. У 2005 році Національна рада адвокатів прийняла Національні внутрішні правила професії (RIN), які становлять основу загальної етики адвокатів.

Стаття 2 Національних правил внутрішнього розпорядку адвокатури Франції визначає, що одним із фундаментальних принципів адвокатської діяльності є професійна таємниця [3]. Зазначені правила регламентують, що адвокатська таємниця встановлена в інтересах усього суспільства, має загальний і абсолютний характер, а також є гарантією справедливого правосуддя і права на кваліфіковану правничу допомогу. Отже, адвокатська таємниця – це необхідна умова не лише адвокатської діяльності, а й правосуддя в цілому. Тобто, адвокатська таємниця визнається частиною публічного порядку (ст. 2 RIN), і це означає, що її повинні дотримуватися не тільки адвокати.

Увагу привертає п. 2 ст. 2 Національних правил внутрішнього розпорядку адвокатури, в якому визначено перелік відомостей, що становлять адвокатську таємницю. Зазначений перелік має схожість із переліком відомостей, які становлять адвокатську таємницю в Україні. Так, предметом адвокатської таємниці у Франції RIN відносить: ім'я клієнта; листування між клієнтом і його адвокатом, між адвокатом і його колегами, за винятком листування з офіційним повідомленням; консультації, адресовані клієнту; порядок денний адвоката; внутрішні записи адвоката та всі документи, які відносяться до адвокатського досьє у ході підготовки до справи; відомості, отримані адвокатом від клієнта. В той же час можна з впевненістю стверджувати, що зміст листування адвоката і його довірителя, який не стосується надання професійних правничих послуг, не є адвокатською таємницею.

Також варто наголосити, що, на відміну від українських Правил адвокатської етики, Національні правила внутрішнього розпорядку адвокатури Франції містять дві статті, які розмежовують «адвокатську таємницю» та «конфіденційність». Зокрема ст. 3 RIN встановлює, що конфіденційним є будь-який обмін інформацією між адвокатами, в усній або письмовій формі, на будь-яких носіях (паперових, електронних, факсом та ін.). Разом з тим пункт 2 зазначеної статті містить виключення, коли зазначена в пункті 1 інформація, а саме кореспонденція не є конфіденційною. Так, зокрема не є конфіденційною кореспонденція, яка замінює або аналогічна процесуальним актам, а також кореспонденція з приміткою «Офіційно» [3]. Таким чином, можна зробити висновок, що кореспонденція, якою обмінюються адвокати, є професійною таємницею, і це вимагає від адвоката бути увесь час пильним, оскільки він не може використовувати як доказ таку кореспонденцію, отриману від колег, якщо вона не містить позначки «Офіційно».

В даний час у Франції для забезпечення адвокатської таємниці на адвокатів покладаються певні обмеження. Зокрема, адвокат не може в судовому процесі здійснювати представництво суперечливих інтересів. Така норма закріплена у ст.4 RIN.

Національні правила внутрішнього розпорядку адвокатури Франції також покладають на адвоката обов'язок слідкувати за тим, щоб інші співробітники адвокатської організації дотримувалися адвокатської таємниці (п. 3 ст. 2 RIN).

На охорону адвокатської таємниці у Франції спрямовано й кримінальне законодавство. Так у Франції для захисту адвокатської таємниці від замахів третіх осіб діє імунітет свідків, який розповсюджується не лише на право адвокатів відмовитися від надання показів, але й на недонесення ними про кримінальні правопорушення. Варто наголосити, що це право адвокати Франції активно відстоювали, оскільки державна влада намагалася законодавчо встановити обов'язок адвоката повідомляти (доносити) про своїх довіритель. Оскільки складовою частиною правової системи Франції є норми міжнародного права, питання, пов'язані з адвокатською діяльністю та адвокатською таємницею, врегульовуються й нормами міжнародного законодавства. Перш за все до таких міжнародних документів відноситься Загальний кодекс правил для адвокатів Європейського Співтовариства, в якому визначено (ст. 2.3), що особливість професії адвоката полягає в тому, що він одержує від клієнта відомості, які той не буде повідомляти

іншій особі, а також інформацію, яку йому належить зберігати в таємниці [4].

Цілком слушною є твердження Г.П. Власової, що таємниця змісту бесіди адвоката і клієнта є не лише гарантією прав особи та її адвоката, а й гарантією інтересів держави. Авторка наголошує, що недопущення допиту адвоката стосовно відомостей, що стали йому відомі у зв'язку з його професійною діяльністю, виправдане принциповим поглядом на адвокатську діяльність як державно необхідну, як діяльність, що сприяє зміцненню законності [5, с. 104].

Окреслене вище дає можливість висновувати, що правовий режим адвокатської таємниці покликаний забезпечити недоторканість інформації, якою володіє та розпоряджається адвокат в інтересах свого довірителя, як від небажаних дій самого адвоката, так і від дій третіх осіб.

Література:

1. Можайкіна О. С., Кононець О. М., Ліщук О. В. Етичні аспекти взаємовідносин адвоката з органами судової влади. *Тенденції розвитку юридичної науки та освіти України в контексті євроінтеграції: матеріали міжнародної наукової конференції (м. Ченстохова, Республіка Польща. 1–2 листопада 2023 р.)*. Рига, Латвія : “Baltija Publishing”, 2023. С. 71–74.
2. Можайкіна О. Міжнародно-правове регулювання адвокатської діяльності. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2020. № 3. С. 26–34.
3. Règlement Intérieur National de la profession d'avocat. URL: <https://www.cnb.avocat.fr/fr/reglement-interieur-national-de-la-profession-davocat-rin#>
4. Загальний кодекс правил для адвокатів Європейського Співтовариства: прийнятий на пленарній сесії ради адвокатських об'єднань та спілок адвокатів Європи 28 жовтня 1988 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_343
5. Власова Г.П. Адвокатська таємниця: теорія і практика. *Наукові розвідки з актуальних проблем публічного та приватного права: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 24 квітня 2021 р.)*. Київ, 2021. С. 104–107.